

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى

مدبرى : آق چوره اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۱ صاى ۹ ۱۳ اغستوس ۱۳۳۱ يىل ۴ جلد ۸ صاى ۸۷

74

④

حقیقت!.. دیمک که: بن هیجیم، ئویله می؟..
 یاری، نه یوکسک صامشدم کندیمی!..
 هایشیرمق ایسته دم؛ چیقمادی فریادم؛
 سکوتی و عاجز، آغلادم... آغلادم...
 ۳ تموز ۱۳۳۰

انیس براج

اجتماعیات

ملیت

محرری: ماقس نوردار

مترجمی: نکریمم بویایمی

باشی بیل ۴ - جلد ۸ - صای ۸ ده در .

معبده بیله ، بشر، آلهه قارشیده قلبنی آچامازدی؛ چونکه قاتولیکلکک روحانیلری ، الهی آنجق دین اربابی ایچون تقرب امکانی اولان بر موجود اولارق عرض واعلام ایدرلردی . واونلرجه ، الله ، لاتینجه دن باشقه بر لسانله یاییلان دطایی ، عبادتی آ کللامازدی . شخص ایچون بو دار وارثی شرطلرک خارجده ، دها واسع دائره لرده ، سوزک یاردمیله حرکت ایتمک نه امکانی واردی ، نه ده او حرکتیه بر احتیاج واردی . فقط وقتا که شهرلرده متحیزلر کندی ایشلرینی کندی آرالرنده تذکر ایتمکله ، قرارلاشدیرمغه ضرورت حس ایتدیلر . اوندن صوکر لسانه بر اهمیت عطف ایدلدی . وانسانلر کومه کومه عینی بر لسانه احتیاج سوقیله ملیتلر شکلنده موجودیت عرض ایتدیلر . لسان ، اصل ایچین هیچ بر اهمیت حائز دکلدی . چونکه اونک حصه سی تولدی ایله تأمین اولنمشدی . او ، آغزینی آچقسزین ، قلمنی مرکبه باطیرمه سزین اقدی ایدی ؛ متبوع ایدی . بو شرطلرده ، ملیت ، اونک اساسنی تشکیل ایدن لسان کبی ، اسیر بر شیدی . بو کون هر یرده ، حتی روسیه ده بیلله بو دوره دن کچیلدی . شخص متحیز اولدی . اونک آرتق ، اک آشانی بر صنفه

بیله منسوب اولسه، ینه تصادفک، یاخود تولک کندیسنی آتدینی بردرجه دن
دها یوکسکلر چیقہ بیلمه سی ایچین بر حق وار. عدالت، اداره، انسانلر
ملایم بر شکل آلدی، و آرتق اداره، وطنداشه ایضاحات ویرمه کنزل
ایدیور. مکتبده، اردوده، هر یرده وطنداش سوز سویلمکده سربستدر.
وهر یرده اداره، اوکا جواب ویرمک مجبوریتده در. پروتستانلق، انسانلر
کندی خاص و ملی لسانلریله الله سویله بیله جکلریخی اوکرتدی. بو شرطلرده
لسان، بر اهمیت قازاندی؛ چونکه کلام سربستیس واری. بر شخصی، کندی
لسانندن باشقه بر لسان ایله مرامی افاده اتمکده اجبار اتمک جواز ویرلمز بر
شدت، عفو اولونماز بر حیا سزلق کبی عدا ایدلدی. شخص، کندی لسانی
قوللانمقده هیچ بر حجاب و عذاب دویماز؛ بالعکس منسوب اولدینی ملت بر
شهرده اقلیتی تشکیل ایتسه و مادرزاد لسانی حکومتک رسمی لسانی اولماسه،
کندیسی ایچین اورسمی واجبی لسانی اوکرنمکده یک بو یوک مادی فائده لرده
بولونسه ینه کندی خاص و ملی لسانی قوللانمقده قلی بر حضور، انائی بر ضرور
دویار. ایشته حقیقتده ملیت مسئله سنی افاده و ایضاح ایدن اساس بودر.

اقلیتک لسانی، باشقه بر حکومتده رسمی بر لسان ایسه، یاخود
بر ادبیاته مالک ایسه، فنده، سیاستده بشری روحک یوکسک تظاہرلرینه
آز جوق خدمت ایدیورسه، یک طیبی اولارق قطعاً محو ایدیلر؛ و هجوم
ایدن، تجاوز قارشیسنده دایما موجود قالیر.

مرکزیتسزک بر جوق سیاسیلر طرفدن بحثه موضوع اولمشدر. فقط مرکز-
یتسزک نظریه ده تصویری، عملیه ده اجرایه قابیلیتسزدر. دوشونیلورکه اساسده
بر ملی وحدت اوزرینه ابتنا اتمه ین بر حکومتک بوتون عنصرلرینه ممنونیت
ویره بیله جک بر اداره، آنجیق مرکزیتسزلیکدر. بو صورتله فرض ایدیلورکه
هر وطنداش، بوتون حقلرینه صاحب اولارق، کندی ملی لسانندن باشقه بر
لسانله کوروشمکده، مرام افاده اتمکده مجبور اولمیه رق، ایسته دیکی وجهله حرکت
ایتمکده سربست اولور؛ ادارمک بوتون شعبه لرنده هر ملیتک لسانی قوللانیلور؛
بر بلدییه یی، بر ملحقه یی تمثیل ایدن هیئت هر ملتک لسانی ایله مناسبتده بولونور،

مرام افاده ایدر، هر ملت ایچین ابتدائی، تالی، عالی مکتبلر تأسیس اولونور. فقط بونلر عملیه ده تطبیق ایدیه میه جک خصوصلردر. بو، حکومتی، بردها ارتباط امکانی قالماق اوزره برطاقم متعدد ذره لره آیرمق دیمک اولور. بو، آنجق یان یانه کرک کیفیتجه، کرک کیتجه مساوی و یا خود آز فرقلی قیمتلی حائز ملتلی حاوی بولونان مملکتلر ده یاییلا ییلیر. یوقسه، اون-اون بش ملتلی سینه سنده طاشبان بر مملکت، بو طرزده تأسیس ایدیه جک بر مرکزیتلرک ایله تهلیکه یه معروض قالیر. خصوصیه بو مختلف قوملر، فکری، عددی بر مساواتی حاز اولما مقله برابر، یر-یر کشیف و متجانس کتله لر حصوله کتیره جکلری یرده بر طاقلی دیکرلرنده داغیلش، قارما قاریشیق و غیر متجانس اولورسه، مسئله ده ازیاده مشکلله شیر. بویله بر حکومت رسمی و عمومی برلساندن و از کجه من. فقط او حالده لسانی رسمی و نفوذلی اولان ملت، حاکم ملت اولور.

بعض سیاسیلره کوره بر کون کله جک که، نه خارجی ایشلر، نه ده محاربهلر اولاجق؛ انسانلر، بر چوق کومه لر، بر نوع توسیع ایدلش ثابته لر وجوده کتیره جکلر؛ بو جماعتلرک سینه لرنده فردلر، تکمل و تنموسر بستیسنی تمامیه استع. ال ایده بیله جکلر؛ ینه او جماعتلرک بوتون عضولری، انسانک بوتون وارلنی مدتجه احتیاج عرض ایتمکدن وارسته قالمیه جنی مادی، معنوی لازمه لری، استادلری، قارشیلقلی اولارق، تأمین آلتنه آلاچقلر؛ هر کومه دیکرلرندن مستقل اولاجق؛ یالکز بر کومه نک باشه چیقارده میه جنی بر تشبشه ال اله ویرمک اوزره متعدد کومه لر موقه برلشمک احتیاجنده قالاچقلر؛ بشریتک بویله شرطلر آلتنده آرتق ملت مسئله سی اولمایه جق؛ چونکه مستقل کومه لر، عضولری عینی و عمومی بر لسانی استعمال ایدن کوچوک کوچوک طوپلانمه لردن عبارت اولاجق ... بویله بر استقبال حقیقیلشه بیله جکنی ظن ایتزدن اول، انسانلرک غائی بر تکمل مرتبه سی قازانه جقلرینی قبول ایدرم که او مرتبه ده انسانلر، دماغی تفکرلرینی، تحسسلرینی لسانله یعنی رمزی-معنوی بر حرکتله مادیلشدیرمک، نقل ایتک احتیاجندن وارسته قالارق دماغی-ذروی حرکتلرینی-صدا، ضیا، حرارت، الکتربیت کبی طبیعی عرضلر نصل انتقال ایدیورسه- اویله نقل ایده جکلردر. بومرتقی تکمل فرضیه سی، نه قدر قیمتسر اولسه، ینه، مجهول بر آتیده بو کونکی ملی وحدتلی یکدیگرلرینه

ملايم وصمىمى مستقل جماعتلار شىكلەندە تەخىل ايدىن مەندى تەكىمل فرضىيە سە تەرجىيە ايدىلە جك قىمىتى حائزدر .

مختلف ملتىلەرە منسوب انسانلار ، عمومى ومشتراك بر لسانى كوچ قبول ايدە بىلە جەكلردر . اولە بىلور كە اوزاق بر استقبالىدە عالى بر سورتدە ذرع ايدىلش فردلر ، فكر تىجارەتدە مشترك اولمىق ايچىن ، كەندى آدالەندە عمومى بر لسان ايله مەنسەبتدە بولونە بىلەرلر . فقط اولدۇق ھەر طرفە بايلىمىش كۈمەلر ك ، عىنى بر قوتك حەكىمى آلتەندە اداره اولونمىق اوزرە ، عىنى و عمومى بر لسانى قبول ايتەلرلى اعتقاد ايدىلە جك شىلەردن دەكلدر .

وظيفەلەرنىڭ كەھمىيەتلەندە ، مثلاً كەنجەلىكى قەك سەرلەينە ادخال ايتەك نەقشە سەندە ، و طەنداشلرلى وخىم بر تەصحىحە سوق ايتەك سەددەندە ، بر قومك مەبارز عضولرلى ، منورلرلى ، مەفكرلرلى ، دوشونەكلرلى ياپانچى بر لسانلە كەزەلەمەنى زورجە قبول ايدەرلر . بوتون بواقراطى تەخىللەرلى بر آز اوزاقلاشدىر دىقەن سوكرە ، يالەكەز ھەپسەندەن دىھا افراطى اولان بر تەخىل قالىور كە اودە شەتدر . قەنا تەسۋىلەر ، آقصادىق تەجرىبەلر ھەيچ برشى حل ايتەلرلر . لسان كەي شەخسىيەتكە كەابتەئى بر تروقى ، كەاساسى بر قەسمى بىخە مەوضوع اولنچە وىرەلە جك جواب ياپىچ اولور ، ياپىچ اولور . ملت غوغاسى ، عەسرلەرچە ، حتى مىليونلەرچە سەنە اول باشلايان انقەطاعەسر بر مچادلەنك تەدورى و تەكررىدر .

بەك اعلا ، نەصل اولدىدە مختلف ملتىلەر ، بر برلەينە تەقۋە ايتەلەر ؟ .. بر قوم ، غەلبە ايله بر دىكر قومك يوردەينە كىردى . فقط بو سوكرە كەي قەسماً اولادى . مغلوب قومك آطە جەقلىرى ، غالب قومك اورتە سەندە ، اوتەدە ، بىدە سەرىلەمىش بر حالەدە قالدى . ياخود غالب قوم ، مغلوب قومەن عەدەجە دىھا آزاۋلەينى جەتەلە بر نەچىسى ، ايكەنجى قوم اوزرەندە اينچە بر طبقە ، بر اورتو كەي سەرىلەدى قالدى . فتح و غەلبە انسانەندە باش كۈستەمەين مچادلە زمانلە بارزلىشەر .

بر عەرقك بر قەسمى يوردەلرەندە كەفى و وافى بر رادەدە غەدائى ، حىياتى واسطەلەر ، لازەملر بولامدەقلەندەن باشقە مەملەكتە ھەجرت ايدەرلر . كەر بومەملەكتە ھەنوز اشغال ايدەلەمىش ايسە - كە بر نەچى مەھاجرلەردن سوكرە ، باشقە عەرقلەردە عىنى مەملەكتە

طوغرو آقین ایدیه بیلیرلر - بوبرنجی اشغال ایدنلر، صوگرادن کلنلره قارشى نفوذلى برموقع آلمق ایسترلر .

کندی لسانلرینی و بونکله برابر ملتیرینی صوگرا کیلره قبول ایتدیرمهکجه چالیشیرلر. و بونی مجبوری قیلان یرلی و متقدم قوم هر حالده حقلسیدر . ملیت مسئلهسی بکابو صورتله کایور . بو، قوملرک مهاجرتی دورنده باشلایان تاریخی فاجعه نکه، شمدیکی حالده، صوک پرده سیدر . فاجعه ده پرده آره لری اوزون زمانلر سوردی . فقط ابدی بر صورتده دوام ایتهدی، و ایدیه مزیدی ده. پرده قالدی : فلاکت احضار اولنیور. بوفلاکت شدید وغدار اوله حق... فقط شدت وغدره معروض قالمق هر یاشایان مخلوقک مقدره لرندندر : موجودیت هرحتسز بر غاوغادر. دنیاده غلبه، برحق مسئله سنه دکل ، فقط، اک یوکسک واک بشری معناسیله، بر قدرت مسئله سنه مربوط قالا جقدر . هیچ برحق یوقدرکه یاشایان بر مخلوقی ، موجودیتی ایچین مختاج اولدینی شرطلردن واز کچمکه، اقناع ایدیه بیلسون. بو، آنجق قوتله اله ایدیه بیلیر .

قوت ایسه مقاومتی دعوت ایدیه. شمدی یه قدر هیچ برحقوق متعصبی، بر قویونی یوتمق ایسته یین برارسلانی ، تجزیه ادعاسنده بولونماشدر . ارسلان قویونه تملک ایدر. چونکه او، اوکا مقتدردر . قویونی یوتمق اونک حقیدر . شبهه سز قویونده ارسلانی اهلاک ایدیه بیله جک بر قدرته مالک اولسه ایدی ، بو حق اونک اولوردی . حیاتده ، یاخود حیات قدر اهمیتلی بر مسئله ده حقک ، قوتک تلقیلری او قدر تطابق، توافق ایدرکه تنظیم اولونان قانونلر بیله ، هر مملکتده مشروع برمدافعه بی شخصک حتی اولارق قبول واعتبار ایدر. یعنی اویله بروضعیت اولورکه اوراده شخص، حقنی قوتنده آرامق مجبوریتنده قالیر. وقانونلر، بونی مشروع عد ایدر. شخصک، یاخود قومک مشروع مدافعه سندن صرف نظر، حرب نه دره.. بر قوم حیاتی ایچین ، یاخود حیاتک رفاهی ایچین بر شیه احتیاجی اولدیغنی آکلار، یاخود آکلادیغنی ظن ایدر . واوشیه النی اوزاتیر . اونک بوشیتی اوزرنده ، آرسلانک قویون اوزرنده کی حتی قدرحق واردر. مغلوب اشتکا ایتمه ملیدر. او، محاربه بی، مجادله بی یگیله یه بیلیر. اکر قطعی بر صورتده غلبه چالمق امیدندن محروم قالیرسه آرتق اوگا شویله دیمک اقتضا ایدر :

« بن قویون اولارق طوغدم . وکنسیدی بر قویونک حیاتی شرطلرینه آلیشدیرمیلیم . بر آرسلان اولسه ایدم دها ایی اوله جقدی ؛ فقط دگم ؛ بنی آرسلان اولارق طوغورمادینی ایچین ده طبیعتی چکشدیرمک مناسبتر اولاجقدر . »

لسانی غصب ایدمک ایسته ن بر قوم مشروع بر تدافع حالده در . فقط اونی مدافعه ایدم بیلیمک ایچین کافی درجه ده قوتلی دکلسه نه یوزله اشتکا ایدمک ؟ .. یونک ایچین حاکم بر قومک ، موجودینه مضر بولدینی بر دیگر قومه قارشی هر شیئی یا بمقدده حتی واردر . اکر بر قوم وجودنده بر طوتان یا بانجی بر قومک اوزرنده حکم و نفوذینی اقامه و تأیید ایدم مزسه ، عینی حقوقی اوکاده مساوات طانیق مجبوریتی اوکنده متوکل قالمقدن باشقه هیچ بر شی یا پاماز . آرتق حاکم وضعیتدن اینمکه ، متواضع و محویتلی اولغه دوغرو قوشار . فضله اوله رق اونک حیاتی شرطی یا لکیز حاکم وضعیتی ایدیه محوده محکوم اولور .

بش میلیون محارک ، بحار اولمایان اون بر میلیون آنکروسلی بی بحار لاشدیرمق ایسته مکه یردن کوکه قدر حتی واردر . آنکروس آلمانلری ، اسلاولری ، رومه نلری ده اوروپاده تجرد حالده قالان بحار ملتینی ازمکه قدرتی اولسه ایدبلر تدافعی بروضعیت آلمقدده حقلی اولابیلرلردی . و بو تقدیرده بحار لارکده اشتکا ایتمه مسی لازم کلیردی . چه کلرکده عینی وجهله ملی تظاهرلر ، ملی عرضلر کوسترمکه چابالامغه حقلری اوله بیلور . فقط آلمانلر ، اونلرک دایما باشلرینی ازمکده قدرتلری اولدقلری جهتله ، حقلی اولانلرده ینه بو صوکر اکیلردر . آرتق اوروپا ، ملتلرک بویوک و شدید انفلاقنی اوزون زمان منع ایتیه جکدر . عمومی و اساسی بر جذردن آیریلان ، یا خود لسانی بر جذره صاحب اولان قوملر بر لشوب ، هیئتلی و طوللو بر تدافع وضعیتی آلمغه مجبور قالا جقلردر . و کوچوک جماعتلری یوتمغه ، احما ایتمهک یلته جکلردر . و بوسوکر اکیلردها قوتلی اولان قومشولرینه قارشی غاوغلاشمقدده ثبات ایتمهک لیاقتسزدرلر . یا لکیز ، بویوک ملتلر و آرارلنده بر طوتان یا بانجی عنصرلری طردو دفع ایدرک مستقل و ملی بر حکومت تأسیسنه موفق اولان کوچوک ملتلر ، بوحیات مجادله سنده ثبات ایدرک موجودیتلرینی محافظه ایدم بیلیمکده دوام کوستره جکلردر . یکرمنجی عصر ، جهانی

تاریخک بو فاجعه سنک چوزولدیکنی ظاهر یلشدیکنی کورمه دن نهایت بولیه جقدره :
 اوزمانه قدر ، اوروپانک بویوک بر قسیمی ، یک چوق سیئه لر ، دو گلش قانلر ،
 شدتلی ، جایتلر کوره جک ، بو بشری فاجعه نك بر طرفنده غالب لر ، حاکملر ،
 بویوک وعلوی بر شجاعتک قصیده لرینی اوقویه جقلر ؛ حیاتده قانلر کندنی ملی
 حق لرینه تمامیه مالک اولاجقلر ؛ سوبله رکن ، حرکت ایدرکن هر یرده وداثما
 بندلک لرینی محافظه ایتمش اولاجقلر ؛ ایشته بو ، بزم کوزیمز اوکنده آچیلان قانلی
 بر صحنه در... فقط حیاتک عمومی قانوننک سرتلکی ، جتینلکی اوکنده متوکل
 و محاکمیلی طورانی اخافه ایدم جک کی حالده دکل... یاشامق-بو ، مجادله ایتمکدره .
 غاوغا ، یاشامق حقنی ، یاشامق قوتنی ویریر . بو ، قانون ملتله حکم ایدر . واونلره
 دنیوی مقدره لرینک استقامتنی کوستریر . حسیتلی بر قومک اضمه حلالی اوکنده انسانک
 کوزلرینی تأزدموعیله دولدورور ؛ فقط متفکر بیلیر که بوقوم ، دوام ایتمک ایچین
 لازم قوته مالک اولما دیغندن محو اولدی ؛ وحیاتی شکلر میاننده محو اولمق ،
 عدمه یوارلامق صفحه سنی ده یاشادی ؛ ذاتاً عدم ده ابدی وسس سزبر حیاتدر...
 جنوره ، ۲۴ نیسان ۱۹۱۳ • جنوره تورک یوردندن :

تاکرم بویابی

کریوک مطبعه

خدیجه نك سیلانی

۱ نیسان ۳۳۱ ، آژناثود کوی (چتالجه) .

« سلام قولاً من رب رحیم... » هر کیجه یاتمازدن اول اونلر ، آنا وقیز ،
 بو آتی تخته لیمه مش یوک یرنده کی برده لیکک اوکنده برتسیجک تانه لری عددنجه
 اوقورلر ، اوفله لرلر ، کیجه نك بر صوئوق مسافرندن بویله جه کندیلرینی امین اعتقاد
 ایدم رک یاتارلردی .

زوجی اولدکدن سوکرا اولجه آبی تأسس ایتمش بوتون بر اوک اموری
 کندیسنه قلمشدی ؛ یالیکز بو اولسه او قادار چتین اولمایا جقدی ؛ اوچی قیز